

Особистісний інтерес у формуванні суб'єктної позиції майбутніх вихователів

Косенко Юлія¹

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: yul-kosenko@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5590-8575>

У статті розкрито сутність суб'єктної позиції майбутніх педагогів дошкільної освіти у процесі професійного навчання. Схарактеризовано зміст понять «суб'єкт», «суб'єктність», «суб'єктна позиція»; з'ясовано сутність поняття «особистісний інтерес». Авторським розумінням суб'єктної позиції студента є усталена система його ставлення до професійного навчання, особистого самовираження в освітньому процесі вишу, до власного «Я» – своїх здібностей, потенційних можливостей, індивідуального протікання психічних процесів (мислення, мовлення, пам'яті, уваги тощо). Як якість особистості, суб'єктна позиція студента є проявом його позитивно-активного ставлення до власної професійної підготовки в університеті, пізнавальної активності, власних зусиль, конкретних дій, самостійності у визначенні індивідуальної траєкторії теоретичного і практичного навчання, особистої відповідальності за формування фахової компетентності. Особистісний інтерес студента до професійного навчання схарактеризовано як його устремління, зорієнтованість на глибоке пізнання майбутньої професії, що проявляються у пізнавальних потребах, професійній спрямованості, усвідомленому розумінні мети майбутньої професійної діяльності, відповідальному ставленні до завдань та змісту фахової підготовки. Визначено роль і напрями розвитку особистісного інтересу студента до професійного навчання і формування у цьому процесі суб'єктної позиції майбутнього педагога дошкільної освіти.

Ключові слова: майбутній вихователь, особистість, позиція, суб'єкт, суб'єктність, суб'єктна позиція, особистісний інтерес, професійна підготовка.

Вступ. Українське суспільство сьогодні має нагальну потребу в людях із суб'єктною позицією: активних, відповідальних, компетентних. Освіта ХХІ століття орієнтує на виховання людини із особистим суверенітетом, вільної і творчої, здатної безперервно самовизначатись у своїх життєвих цілях, пріоритетах діяльності, самозмінюватися в усій повноті своєї суб'єктної сутності.

Інноваційні зміни, якими сьогодні прикметна вища школа, зокрема педагогічна, вимагають переосмислення ролі учасників освітнього процесу. Йдеться про необхідність усвідомлення як викладачами, так і здобувачами вищої освіти власної статусної позиції, своїх дій та очікуваних результатів. Успішність навчання майбутнього фахівця у закладі вищої освіти та його подальше професійне становлення безпосередньо зумовлені усвідомленням себе активним суб'єктом освітнього процесу, здатністю встановлювати партнерські відносини з іншими суб'єктами. У вищій школі освітній процес є спільною пізнавальною, науково-пошуковою діяльністю викладачів і студентів, ефективність якої залежить від їхньої умотивованості до такої діяльності, виконання статусних обов'язків та особистісного інтересу.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є встановлення залежності між особистісним інтересом і суб'єктною позицією студента у процесі професійного навчання. Відповідно до мети визначено завдання дослідження: уточнити зміст понять «суб'єкт», «суб'єктність», «суб'єктна позиція»; з'ясувати сутність поняття «особистісний інтерес»; визначити, як розвивати особистісний інтерес студента для сформованості його суб'єктної позиції як здобувача вищої освіти.

Матеріали та методи дослідження. У дослідженні використано теоретичні методи – вивчення наукової літератури з досліджуваної проблеми, аналіз, узагальнення, інтерпретація результатів наявних досліджень для визначення ключових понять.

Результати дослідження. Схарактеризуємо сутність понять «суб'єкт», «суб'єктність» і «суб'єктна позиція». Наукове пояснення феномена «суб'єкт» має широкий діапазон варіацій. У філософському розумінні це поняття означає людину, яка є носієм предметно-практичної активності й пізнання, яка змінює себе та інших людей. У психології розрізняють значення термінів «суб'єкт» і «суб'єктність». Зміст поняття «суб'єкт» означає активну сутність людини в життєдіяльності, якщо вона

¹ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

не є страждальцем, який залежить від зовнішніх обставин і вимог ситуацій, а виступає автором, ініціатором і режисером своєї активності, якій у процесі розвитку є доступним освоєння умов, що її оточують, і вимог, які висуває це оточення. Така людина ініціативна у прояві своїх дій і вчинків, активна у творчому самовираженні (Нікольська, 2013: 137-140; Осницький, 2009: 140-143). У розумінні сутності суб'єкта орієнтуємося на концептуальні положення, як-от: психологічна категорія «особистість» є більш емною за категорію «суб'єкт»; суб'єкт – це вищий прояв особистості, натомість особистість може й не виступати суб'єктом життєдіяльності; особистість розподіляє свій особистісний і психічний потенціали за видами активності й здійснює регуляцію ступеня включеності у види діяльності через зміну міри прояву себе як суб'єкта тієї чи тієї діяльності (Ольховська, 2007).

Термін «суб'єктність» використовується для позначення здатності людини бути суб'єктом тієї чи тієї діяльності, зокрема своєї життєдіяльності. Змістом поняття «суб'єктність» послуговуються зазвичай, якщо необхідно описати суб'єктні властивості людини: специфічний характер активності; здатність використовувати властивості своєї психіки для реалізації власної мети, займати авторську позицію відносно до своєї предметної діяльності, змінювати себе й довкілля, проявляти готовність бути відповідальною. У психології «суб'єктність» означає особливу особистісну якість, яка пов'язана із активно перетворювальними властивостями і здібностями; змістову діяльну характеристику активності людини; центральне утворення людської дійсності, що виникає на певному рівні розвитку особистості і є її новою системною якістю, що засвідчує здатність до самостійної життєтворчості, здатність щось змінювати в реальному світі й у собі самій. Учені (К. Альбуханова-Славська, Н. Гавриш, О. Сущенко, Ю. Косенко, А.Нікольська, О. Осницький та ін.) визначають суб'єктність як здатність особистості реалізовувати поставлені цілі, управляти, контролювати й оцінювати процес і результат своїх дій; здатність людини зіставляти й оцінювати свої можливості з об'єктивними вимогами, умовами та завданнями в цілому; освоєння людиною своїх психічних процесів, поведінки, діяльності й життя (Альбуханова-Славська, 1991; Гавриш, Сущенко, 2007; Косенко, 2009; Нікольська, 2013; Осницький, 2013).

Студента, як суб'єкта фахової підготовки, розглядаємо як особистість, яка самостверджується, самореалізується в освітньому просторі закладу вищої освіти, яка здатна до ефективної самоорганізації і саморегуляції своїх дій і вчинків. Категорію суб'єктність розуміємо як системну якість студента, який опановує нові види і форми діяльності, соціальні відносини, оволодіває індивідуальним комплексом особистісно-психологічних функцій, які визначають і відображають результативність здійснюваної діяльності, що здійснюється (Косенко, 2011:181-183).

Сучасний ринок освітніх послуг у дошкільній освіті потребує висококваліфікованого спеціаліста, який усвідомлено обрав майбутню професію, зорієнтований на здобуття якісної професійної освіти, прагне досягти фахової досконалості, готовий і здатний до самоосвіти, особистісного й професійного саморозвитку. Підготовка такого фахівця уможлиблюється, якщо у процесі професійного навчання у студента буде сформована стала суб'єктна позиція здобувача вищої педагогічної освіти. Суб'єктну позицію студента розуміємо як усталену систему його ставлення до професійного навчання, свого особистого самовираження в освітньому процесі вишу, до власного «Я» – своїх здібностей, потенційних можливостей, індивідуального протікання психічних процесів (мислення, мовлення, пам'яті, уяви тощо) (Косенко, 2011).

Результати дослідження. У науковій розвідці суголосні з думкою О. Осницького, про те, що «в основі суб'єктності лежить система свідомої регуляції людиною своєї активності: її здатності ініціювати, організувати, а потім і реалізувати те, що було задумане» (Осницький, 2013: 140-143). Беремо до уваги пояснення феномену «суб'єктність» у педагогіці як цілісної аксіологічної характеристики особистості, яка розкривається в продуктивній діяльності, в ціннісно-смысловій самоорганізації її поведінки, а також ураховуємо той педагогічний факт, що позиція суб'єктності студента визначається через категорії «відносини», «ставлення». У площині нашого дослідження суб'єктність характеризуємо як системну якість студента, який опановує різноманітні нові види і форми освітньої і дослідницької діяльності, соціальних відносин, оволодіває індивідуальним комплексом особистісно-психологічних функцій, які визначають й відображають результативність його професійної підготовки. Це усталена система його ставлення до себе як учасника освітнього процесу в університеті, до інших його суб'єктів (Боритко, 2002; Певна, 2012; Радчук, 2011; Цимбал, 2012).

Становлення суб'єктності здобувача вищої освіти вбачаємо у його активності в професійній підготовці, в набутті індивідуального особистого досвіду професійного навчання, у прагненні розкрити, реалізувати, розгорнути свій внутрішній потенціал (гносеологічний, аксіологічний, комунікативний,

творчий). Проявом суб'єктності студента у процесі професійного навчання є його суб'єктна позиція. Слово «позиція» у словнику української мови тлумачиться як погляд, думка, ставлення до чого-небудь; дія, поведінка, що зумовлені цим ставленням. Позиція особистості тісно пов'язана із її світоглядом, індивідуально-типологічними особливостями, темпераментом, характером, ціннісними орієнтаціями. На думку М. Боритко, суб'єктна позиція відображає авторство, індивідуальність, самостійність особистості, її активно-перетворювальну стратегію (Боритко, 2002). За визначенням О. Цимбал, суб'єктна позиція є «способом самореалізації особистості в освітній діяльності, професійному розвитку, що виражено у здатності студента адаптуватися в постійно оновлюваній освітній ситуації, його потребі виявити активність, самостійно організовувати взаємодію з викладачем, в усвідомленні ним відповідальності за створення умов власного розвитку» (Цимбал, 2012). Як інтегративна характеристика особистості студента, суб'єктна позиція виражає систему його емоційно-ціннісних ставлень, визначає рефлексійно-оцінний спосіб активності в освітньому процесі.

Для майбутнього педагога дошкільного фаху надійність професійного становлення зумовлена його позицією як суб'єкта навчання, який бере активну участь у здобутті освіти за бакалаврською чи магістерською програмами, несе за це персональну відповідальність (умотивовано обрав майбутню професію, усвідомлено розуміє завдання і мету професійного навчання, зацікавлений у здобутті якісної освіти за обраним фахом, прагне стати професіоналом у дошкільній справі, готовий і здатний до особистісного і професійного самовдосконалення).

Отже, суб'єктна позиція студента є проявом його позитивно-активного ставлення до своєї професійної підготовки в університеті, пізнавальної активності, власних зусиль, конкретних дій, самостійності у визначенні індивідуальної траєкторії теоретичного і практичного навчання, особистої відповідальності за формування фахової компетентності. У формуванні професійної компетентності суголосні з визначенням критеріїв Г. Радчук, а саме: внутрішня освітньо-професійна мотивація, інфернальний локус контролю; рефлексійність; самоповага; відносна автономність; реалізація потреби у загальній і ситуативній самоактуалізації (Радчук, 2011: 31-39).

Виникає закономірно запитання: «Якою ж є ситуація із суб'єктністю студента у реальному освітньому процесі закладу вищої освіти в умовах сьогодення?».

За результатами аналізу наукових джерел, педагогічними спостереженнями за навчанням студентів, на підставі багаторічного досвіду викладацької роботи в університеті констатуємо таке.

У нормативних документах вищої школи, численних наукових публікаціях ідеться про двох суб'єктів освітнього процесу: викладача і студента. Викладач – людина, яка викликає у студентів істинний інтерес до навчальної дисципліни як предмета спілкування, до себе як партнера у педагогічній взаємодії. Викладач – широко ерудована, добре обізнана у сфері своєї професійної діяльності особистість. І студент, який із першого курсу є об'єктом педагогічного впливу, а його суб'єктна позиція лише виформовується. В ідеалі викладач і студент – це дві індивідуальності, розвиток відносин і спілкування яких відбувається на особистісному рівні. Ідеться про діалогове навчання, творчу співпрацю, взаємозбагачення.

Задекларована ідея суб'єктності студента, суб'єкт-суб'єктна взаємодія між викладачами і студентами, по суті, на практиці реалізується не в повній мірі. За нашими спостереженнями, студенти, які навчаються в університеті за освітньою програмою бакалаврської підготовки, навіть на 3-4 курсах не є активними учасниками свого професійного становлення. Маємо факти, коли здобувачі вищої освіти не зорієнтовані на подальшу професійну діяльність за обраним фахом, а відтак, не вмотивовані на успішне навчання в університеті, на набуття необхідних фахових компетентностей. На жаль, професійна підготовка для окремих студентів пов'язана із здобуттям лише зовнішніх атрибутів навчання у закладі вищої освіти: отримання диплома бакалавра чи магістра, набуття нового соціального статусу (фахівець із вищою освітою), а не із фаховою освіченістю й здатністю до творчої самореалізації в майбутній професії, готовністю до навчання упродовж життя. У роботі зі студентами почасти спостерігаємо низький рівень пізнавальної активності у процесі аудиторних занять, небажання займатися науково-дослідною роботою, не виконання визначених обсягів самостійної роботи з навчальних дисциплін, прояви байдужості до результатів свого навчання.

Натепер організація освітнього процесу у ЗВО здійснюється на засадах студентоцентрованого підходу, ґрунтованого на філософській теорії конструктивізму – філософії участі, згідно з якою людина повинна бути активною у власному розвитку. У вітчизняній педагогіці концептуальні положення теорії конструктивізму реалізуються в особистісно зорієнтованій технології, яка прикметна зміною освітньої парадигми – переходом від трансформації знань до організації процесу пізнання; від репродуктивного

до продуктивного, творчого мислення; від відтворювального навчання до навчання науково-пошукового; від запам'ятовування до розуміння, «відкриття» знань для себе (Косенко, 2011). Розуміння професійного навчання як складної динамічної системи, а студента як її суб'єкта, вимагає від викладача, як другого суб'єкта, створення спеціальних умов, які б сприяли формуванню суб'єктної позиції здобувача вищої освіти. За результатами нашого дослідження констатуємо, що таких умов є чимало. З-поміж них – досконала організація самостійної роботи, особливості якої розкрито у наших попередніх публікаціях (Косенко, 2009; Косенко, 2011). Водночас вивчення наукових джерел, власний досвід викладацької роботи дає підстави стверджувати, що прояви суб'єктної позиції студента в професійному навчанні залежать і від інших умов.

Суголосні з науковою думкою психолога Л. Тищенко, що витoki суб'єктності індивіда лежать у внутрішньо особистісних структурах, ключовою з яких є інтерес. Поняття «інтерес» означає устремління, старання та завзятість, мати важливе значення, бути зацікавленим. Це форма прояву пізнавальної потреби, що зумовлює спрямованість особистості на усвідомлення цілей діяльності, який сприяє кращому ознайомленню з новими фактами й більш повному і глибокому відображенню дійсності (Тищенко, 2019: 133-138).

У психологічній науці інтерес є чинником, що визначає індивідуальне протікання психічних процесів особистості. Його розглядають із різних позицій: інтерес як потреба – мотив – спонукання; інтерес як спрямованість; інтерес як відносини, ставлення. У своїх наукових пошуках дійшли висновку, що професійне навчання майбутніх педагогів дошкільної освіти в університеті не може формувати їхню суб'єктну позицію й гарантувати високу якість фахової освіти, якщо воно не засноване на особистісному інтересі.

Особистісний інтерес студента до професійного навчання розглядаємо як його устремління, зорієнтованість на глибоке пізнання майбутньої професії, що проявляються у пізнавальних потребах, професійній спрямованості, усвідомленому розумінні мети майбутньої професійної діяльності, відповідальному ставленні до завдань та змісту фахової підготовки.

Як забезпечити розвиток особистісного інтересу до професійного навчання кожного студента і сформувати його суб'єктну позицію? Позиціонуємо свою відповідь на поставлене запитання, яка ґрунтується на результатах проведеного нами дослідження.

1. Надзвичайно важливим є мотив вибору студентами, які щойно прийшли до університету, майбутньої професії. Його треба ретельно вивчати й здійснювати змістову (таку, що відповідає викликам часу) педагогічну роботу із формування у майбутніх педагогів дошкільної освіти професійної спрямованості, ціннісних орієнтацій, професійних ідеалів, усвідомленого розуміння специфіки роботи педагога закладу дошкільної освіти, особливостей дошкільного дитинства. Така робота позитивно впливає на формування усвідомленого професійного вибору («хочу і буду працювати за обраною спеціальністю»).

2. В умовах значного скорочення аудиторних занять і годин, відведених на педагогічну практику, необхідно внести деякі організаційні зміни до практичного складника професійної підготовки майбутніх вихователів. Доцільним є закріплення студентів на весь період навчання в університеті за базовими закладами дошкільної освіти не лише для проходження педагогічних практик, а й для проведення лабораторних занять, виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань, які передбачені робочими програмами з усіх дисциплін фахової підготовки, проведення педагогічного експерименту з тем курсових і магістерських робіт, реалізації творчих проєктів співпраці із закладами дошкільної освіти тощо. Така робота має ґрунтуватися на принципах системності і послідовності.

3. Зацікавленість студентів майбутньою професією і змістом професійної підготовки, пов'язана з ефективною організацією освітнього процесу у ЗВО в цілому, на факультеті, на кожній кафедрі, зокрема. Йдеться про вдосконалення навчальних планів зі спеціальності «Дошкільна освіта» за бакалаврською і магістерською освітньо-професійними програмами; використання інноваційних педагогічних технологій; забезпечення організаційно-методичного супроводу й контролю за виконанням завдань самостійної роботи; розробка індивідуальних, заснованих на особистісному інтересі кожного студента, навчально-дослідницьких завдань; запровадження нових, доцільних і корисних для майбутніх вихователів, форм роботи із науковою, методичною літературою, фаховими періодичними виданнями; інтернет-ресурсом, удосконалення організації поточного і підсумкового контролю знань, забезпечення об'єктивної оцінки. Особливого значення набувають означені аспекти освітнього процесу в роботі зі студентами заочної форми навчання.

4. Особистісний інтерес студентів до професійного навчання розвивається через сприйняття особистості викладача, виконання ним своїх професійних обов'язків, обраний стиль педагогічного спілкування. Досконале володіння педагогічною майстерністю, інноваційними освітніми технологіями, інтерактивними методами викладання не лише стимулюють прояв пізнавальної активності, самостійності, відповідальності студентів, а й спонукають самого викладача постійно працювати над своїм особистісним і професійним зростанням. Студентів приваблюють наукові здобутки педагога, його авторитет, визнання у науковій спільноті. Продуктивна наукова діяльність збагачує викладача, розкриває його теоретичний потенціал, підвищує науковий рівень організації аудиторної і самостійної роботи зі студентами. Досвід показує, що професійне навчання студентів стає ефективним, якщо їх захопити вивченням навчального предмета зануренням у дослідницьку роботу, зробити активними учасниками процесу освітнього і наукового пізнання.

5. Розвиток суб'єктності студента у процесі професійної підготовки зумовлений його особистісним інтересом до варіативних навчальних дисциплін й можливістю їх вільного вибору для поглибленого вивчення, до дослідження наукових проблем за власним вибором (зазвичай теми для науково-дослідної роботи студентам пропонують викладачі), до варіативних програм самостійної роботи.

6. Особистісний інтерес до своїх успіхів у навчанні, наявність сталої мотивації щодо власних досягнень в опануванні обраною професією, що стимулює протікання розумових процесів, мобілізує творчі сили студента не лише на виконання поставлених навчальних завдань, а й для самоосвіти, для визначення власної індивідуальної траєкторії особистісного та професійного розвитку.

Висновки. Отже, у формуванні суб'єктності майбутнього педагога дошкільної освіти, з-поміж інших умов, необхідно враховувати особистісний інтерес як умотивоване устремління до опанування обраного фаху, відповідальне ставлення до навчання, що спонукає визначення індивідуальної траєкторії професійної підготовки в університеті. *Перспективи подальших досліджень.* Науково-пошукова робота буде пов'язана із розробкою проблеми педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу вишу на засадах творчої співпраці.

Література

- Альбуханова-Славская К. А. Стратегия жизни. Москва: Мысль. 1991. 229 с.
- Борытко Н. М. Становление субъектной позиции учащегося в гуманитарном пространстве урока: монография. Волгоград: Изд-во ВГИП-КРО. 2002. 115 с.
- Гавриш Н. В., Сущенко О. Н. Орієнтація на розвиток суб'єктності студента у процесі підготовки професійно компетентних фахівців з дошкільної освіти. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). №3. Бердянськ: БДПУ. 2007. 204 с. С. 44-49.
- Косенко Ю. М. Становлення суб'єктної позиції майбутнього педагога дошкільної освіти в умовах професійного навчання. Матеріали XIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ: Зб. наук. праць / За заг. редакцією К. В. Балабанова. Маріуполь: МДУ. 2011. 408с. С.181-183.
- Косенко Ю. М. Навчально-методичне забезпечення професійної підготовки педагогів дошкільної освіти в умовах кредитно-модульної системи навчання. Проблеми освіти: наук. зб. / Кол. автор. Київ: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. 2009. Випуск 58. Ч.1. 320 с. С.277-283.
- Косенко Ю. М. Професійна підготовка майбутніх педагогів дошкільної освіти в умовах кредитно-модульного навчання: ресурси самостійної роботи. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1 (44). Рівне: РДГУ. 2011. 209 с. С.170-174.
- Никольская А. И. Изучение категории «субъект» в российской и зарубежной психологии. Человек, субъект, личность в современной психологии: материалы Международной конф., посв. 80-летию А. В. Брушлинского / отв. ред. А.Л.Журавлев, Е.А.Сергиенко. Москва: Институт психологии РАН. 2013. Т.1. С. 137- 140.
- Ольховская Т. А. Становление субъектной позиции студента университета: автореф. дис. д. пед. наук. Оренбург. 2007. 40 с.
- Осницкий А. К. Субъект и субъектность. Человек, субъект, личность в современной психологии: материалы Международной конф., посв. 80-летию А. В. Брушлинского / отв. ред. А. Л. Журавлев, Е. А. Сергиенко. Москва: Институт психологии РАН. 2013. Т.1. С. 140-143.

Певна С. Є. Суб'єктна позиція як основа професійного становлення студента. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». 2012. № 1 (3). С. 24-29.

Радчук Г. Суб'єктна позиція студента у середовищі вищого навчального закладу. Психологія особистості. 2011. № 1. С. 31-39.

Словник української мови: в 11 томах. Т. 6. Київ. Наукова думка. 1975. 920 с. С.815.

Тищенко Л. В. Особистий інтерес як умова формування суб'єктної позиції учасників освітнього процесу. Актуальні проблеми професійної діяльності викладача вищої школи: тези доповідей слухачів і викладачів Школи педагогічної майстерності викладачів (2018-2019 навчальний рік) / за заг. ред. Ю. М. Косенко. Маріуполь: МДУ. 2019. 152 с. С. 133-138.

Цимбал О. Рівні сформованості суб'єктної позиції студента на основі базових характеристик його навчальної діяльності. [Електронний ресурс: Режим доступу: file:///C:/Users/User/Desktop/суб'єктність/znpudpu_2012_3_45.p].

Personal interest in the formation of the subjective position of the future pre-school teachers

Kosenko Julia²

State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Odessa, Ukraine

The article reveals the essence of the subjective position of future preschool teachers in the process of vocational training. The content of the concepts such as «subject», «subjectivity», «subjective position» is characterized; the essence of the concept of «personal interest» is clarified.

The author's understanding of the student's subjective position is a well-established system of his attitude to professional education, personal self-expression in the educational process of higher educational institution, to his own «Self» – his abilities, potential opportunities, individual peculiarities of mental processes (thinking, speaking, memory, imagination, etc.). As a quality of personality, the subjective position of the student is the manifestation of his positive and active attitude to his own professional training at university, cognitive activity, own efforts, specific actions, concrete acts, independence in determining the individual path of theoretical and practical learning, personal responsibility for formation of professional competence.

The student's personal interest in professional training is characterized as his aspiration, focus on deep knowledge of the future profession, manifested in cognitive needs, professional orientation, a conscious understanding of the purpose of future professional activities, responsible attitude to the tasks and content of professional training.

The role and main ways of development of personal interest of the student to professional training and formation of a subjective position of the future teacher of preschool education in this process are defined.

Keywords: *future educator, personality, position, subject, subjectivity, subjective position, personal interest, professional training.*

References

Al`bukhanova-Slavskaya K.A. Strategiya zhizni. Moskva: My`sl`. 1991. 229s.

Bory`tko N.M. Stanovlenie sub`ektnoj poziczii uchashhegosya v gumanitarnom prostranstve uroka: monografiya. Volgograd: Izd-vo VGIP-KRO. 2002. 115 s.

Havrysh N.V., Sushchenko O. N. Oriientatsiia na rozvytok subiektnosti studenta u protsesi pidhotovky profesiino kompetentnykh fakhivtsiv z doshkilnoi osvity. Zbirnyk naukovykh prats Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu (Pedahohichni nauky). № 3. Berdiansk: BDPU. 2007. 204 s. S. 44-49

Kosenko Yu. M. Stanovlennia subiektnoi pozytsii maibutnoho pedahoha doshkilnoi osvity v umovakh profesiinoho navchannia. Materialy KhIII pidsumkovoї naukovo-praktychnoi konferentsii vykladachiv MDU: Zb. nauk. prats / Za zah. redaktsiieiu K. V. Balabanova. Mariupol: MDU. 2011. 408s. S.181-183.

Kosenko Yu. M. Navchalno-metodychne zabezpechennia profesiinoi pidhotovky pedahohiv doshkilnoi osvity v umovakh kredytno-modulnoi systemy navchannia. Problemy osvity: nauk. zb. / Kol. avtor. Kyiv: Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity MON Ukrainy. 2009. Vypusk 58. Ch.1. 320 s. S.277-283.

² Ph. D. in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool Education at the State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

Kosenko Yu. M. Profesiina pidhotovka maibutnikh pedahohiv doshkilnoi osvity v umovakh kredytno-modulnoho navchannia: resursy samostiinoi roboty. Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity: Zbirnyk naukovykh prats. Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu. Vypusk 1 (44). Rivne: RDHU. 2011. 209 s. S.170-174.

Niko'skaya A.I. Izuchenie kategorii «sub'ekt» v rossijskoj i zarubezhnoj psikhologii. Chelovek, sub'ekt, lichnost' v sovremennoj psikhologii: materialy` Mezhdunarodnoj konf., posv. 80-letiyu A. V. Brushlinskogo / otv. red. A.L.Zhuravlev, E.A.Sergienko. Moskva: Institut psikhologii RAN. 2013. T.1. S. 137- 140.

Ol'khovskaya T. A. Stanovlenie sub'ektnoj poziczii studenta universiteta: avtoref. dis. d. ped. nauk. Orenburg. 2007. 40 s.

Osniczkiy A. K. Sub`ekt i sub`ektnost`. Chelovek, sub'ekt, lichnost' v sovremennoj psikhologii: materialy` Mezhdunarodnoj konf., posv. 80-letiyu A. V. Brushlinskogo / otv. red. A. L. Zhuravlev, E. A. Sergienko. Moskva: Institut psikhologii RAN. 2013. T.1. S. 140-143.

Pevna S. Ye. Subiektna pozytsiia yak osnova profesiinoho stanovlennia studenta. Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya «Pedahohika i psykholohiia». 2012. № 1 (3). S. 24-29.

Radchuk Halyna. Subiektna pozytsiia studenta u seredovyshchi vyshchoho navchalnoho zakladu. Psykholohiia osobystosti. 2011. № 1. S. 31-39.

Slovyuk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. T. 6. Kyiv. Naukova dumka. 1975. 920 s. S.815.

Tyshchenko L.V. Osobystyi interes yak umova formuvannia subiektnoi pozytsii uchasnykiv osvitnoho protsesu. Aktualni problemy profesiinoi diialnosti vykladacha vyshchoi shkoly: tezy dopovidei slukhachiv i vykladachiv Shkoly pedahohichnoi maisternosti vykladachiv (2018-2019 navchalnyi rik) / za zah. red. Yu. M. Kosenko. Mariupol: MDU. 2019. 152 s. S. 133-138.

Tsymbal O. Rivni sformovanosti subiektnoi pozytsii studenta na osnovi bazovykh kharakterystyk yoho navchalnoi diialnosti. [Elektronnyi resurs: Rezhym dostupu: file:///C:/Users/User/Desktop/суб'єктність/znpu2012_3_45.p].

Accepted: June 10, 2020

